

FELSEFE VE ESTETİK GAZETESİ

CİLT: 6 /
SAYI: 1

KONU: ESTETİK VE SANAT
FELSEFESİ

HAZIRLAYAN: İLKER
ÜNSAL

TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR

Sanat Felsefesi

Sanatın doğasını, anlamını ve değerini konu edinen felsefi disiplin. Sadece insan yapımı eserlere odaklanır.

Estetik

Doğadaki ve sanat eserlerindeki güzelliği konu edinen felsefi alan. (Sanat felsefesinden daha kapsayıcıdır.)

Güzellik

Kişide estetik haz, beğenme duygusu uyandıran nitelik.

Çirkin

Estetik değer açısından olumsuz değerlendirilen unsur.

Hoş

Estetik haz ile ilişkilendirilen olumlu duygu.

Estetik Nesne

Estetik deneyime konu olan nesne veya eser.

Estetik Özne

Estetik nesneyi algılayan ve değerlendiren kişi.

Estetik Tavır

Bir nesneye hiçbir çıkar gözetmeksizin, yalnızca estetik bir bakış açısıyla yaklaşma eylemi.

Estetik Deneyim

Estetik nesneyle etkileşim sırasındaki duygusal ve zihinsel sürecin tamamı.

Estetik Haz

Estetik deneyim sırasında duyulan hoşnutluk ve tatmin duygusu.

Estetik Değer

Bir nesne veya eserin güzellik, uyum ve duygusal etki gibi özellikleriyle insanlarda beğeni ve haz uyandırma kapasitesi.

Sanat

İnsanların duygu ve düşüncelerini estetik bir biçimde ifade ettikleri yaratıcı faaliyet. Güzelliğin ifadesi, özgün düşüncenin somutlaşması ve gerçekliği yeniden üretme aracıdır.

Sanat Eseri

Sanatçının duygu ve düşüncelerini ifade etmek için ortaya koyduğu ürün. Doğal varlıklar sanat eseri sayılmaz; insan üretimidir, estetik amaç taşır, özgün ve biriciktir.

Estetik Yargı

Estetik nesne hakkında yapılan değerlendirme sonucunda verilen hüküm ("Bu güzeldir" veya "Bu çirkindir" gibi).

FILOZOFLAR VE SANAT YAKLAŞIMLARI

Taklit Olarak Sanat (Platon)

Sanat gerçeğin bir yansımasıdır. Amacı, doğayı olduğu gibi ortaya koyabilmektir. Sanatçı gerçeği ne kadar iyi taklit ederse o kadar başarılıdır. Ancak Platon'a göre sanat, ideaların bir kopyasının kopyası olduğu için insanı hakikatten uzaklaştırır.

Yaratım Olarak Sanat (B. Croce)

Sanat bir yaratım sürecidir; dış dünyayı değil sanatçının iç dünyasını yansıtır. Sanatçı algıladıklarını yaratıcılığını kullanıp yorumlar. Her sanat eseri biricik ve özgündür.

Oyun Olarak Sanat (F. Schiller)

Sanat, tıpkı oyun oynamak gibi özgür, kural tanımayan ve keyifli bir etkinliktir. Sanatçı, tıpkı oyun oynayan bir çocuk gibi sınırsızca hareket eder.

Güzellik İdeası (Platon)

Güzellik değişmeyen ve hep var olan bir ideadır. Duyusal dünyadaki şeyler bu ideadan pay aldıkları ölçüde güzeldir. Mutlak güzellik duyularla değil akılla kavranır.

Ortak Evrensel Beğeni (I. Kant)

Güzel, çıkarsız olarak hoşta gidendir. Bireysel hazdan başlasa da, her insanın öznel yargılarından bağımsız olarak nesnelere yönelmesiyle, herkesin ortaklaşa kabul edebileceği evrensel bir yargıya dönüşür.

Duyusal Bilginin Yetkinliği (A. Baumgarten)

Güzellik, duyuusal bilginin yetkinliğidir. Yargıların öznel bir yönü olsa da, ortak duyuusal ve bilişsel temellere dayandığı için evrensellik taşır.

Öznel Güzellik ve Sezgi (B. Croce)

Güzellik doğanın parçası değil, gören kişinin gözlerindedir. İnsanın sezgilerini dışa vurma biçimidir. Deneyim özgün ve tekrarlanamaz olduğu için estetik yargılar tamamen öznel, ortak bir yargıya varılamaz.

Güzelliğin Ölçütü (Aristoteles)

Güzellik; "Düzen, oran ve sınırlılık ölçütlerine uygun olandır."

Belge Sonu - Akademik Materyal © 2024 - İlker ÜNSAL